

آیین زندگی

سال چهاردهم، شماره ۵۶ زمستان ۱۴۰۳ شماره مجوز ۲۱/۰۹/۰۹/۹۷

فصل نامه علمی آموزشی
انجمن علمی - دانشجویی
تربیت مربی مراکز پیش از دبستان
مرکز آموزش علمی - کاربردی
شرکت تعاونی پیشتازان آیین زندگی

• رویدادها

• واکاوی راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در محیط یادگیری ترکیبی مدارس متوسطه: مطالعه سنتز پژوهی

• بررسی مؤلفه‌های حسابداری نوین فرهنگی آموزش و پرورش

• طراحی و اعتبارسنجی برنامه خودتنظیمی مادر و اثربخشی آن بر استرس والدگری مادران دارای فرزند مبتلا به اختلال نقص توجه/ بیش‌فعالی

• نقش روانشناسی کودکان در مراکز پیش از دبستان

• رویدادها

۱

□ گام دوم انقلاب، اعلام اسامی برندگان □ مسابقه شعر و دلنوشته برای امام زمان(عج)، اعلام اسامی برندگان □ ثبت نام در بیستمین جشنواره قرآن و عترت دانشگاه جامع علمی کاربردی □ بازدید رئیس مرکز به اتفاق دانشجویان مقطع کارشناسی از «مرکز شتابدهی و نوآوری جهش دانشکده علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی» □

• واکاوی راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در محیط یادگیری ترکیبی مدارس

۲

متوسطه: مطالعه سنتز پژوهی (بخش نخست)

○ پروش زارعی

۴

• بررسی مؤلفه‌های حسابداری نوین فرهنگی آموزش و پرورش

○ شهره الفی

• طراحی و اعتبارسنجی برنامه خودتنظیمی مادر و اثربخشی آن بر استرس

والدگری مادران دارای فرزند مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی (بخش

۶

نخست)

○ فرزانه ناظمی

۸

• نقش روانشناسی کودکان در مراکز پیش از دبستان

○ ماجده شبانیان

سال چهاردهم، شماره ۵۵ پاییز ۱۴۰۳ شماره مجوز ۲۱/۰۹/۰۹/۹۷

مرکز آموزش علمی کاربردی شرکت تعاونی پیشگازان آیین زندگی

مریم قمی بزرگی

سمانه مرادپور

مهرانگیز میکائیلی، بهار رجبی، طیبه مهویدی‌زاده، مریم قمی بزرگی

دکتر خلیل شیروانی

مریم قمی بزرگی

مریم حق‌گو

مرکز آموزش علمی کاربردی شرکت تعاونی پیشگازان آیین زندگی

aienzezendegy@yahoo.com

بلوار اشرفی اصفهانی، نرسیده به پل همت، خیابان قموشی (پارک) شهرک همای جنوبی

۰۲۱-۴۴۳۴۱۳۳۱

* صاحب امتیاز:

* مدیر مسئول:

* سردبیر:

* هیئت تحریریه:

* همکاران این شماره:

* ویرایش:

* هماهنگی و روابط عمومی:

* چاپ و تکثیر:

* رایانامه:

* آدرس:

* تلفن:

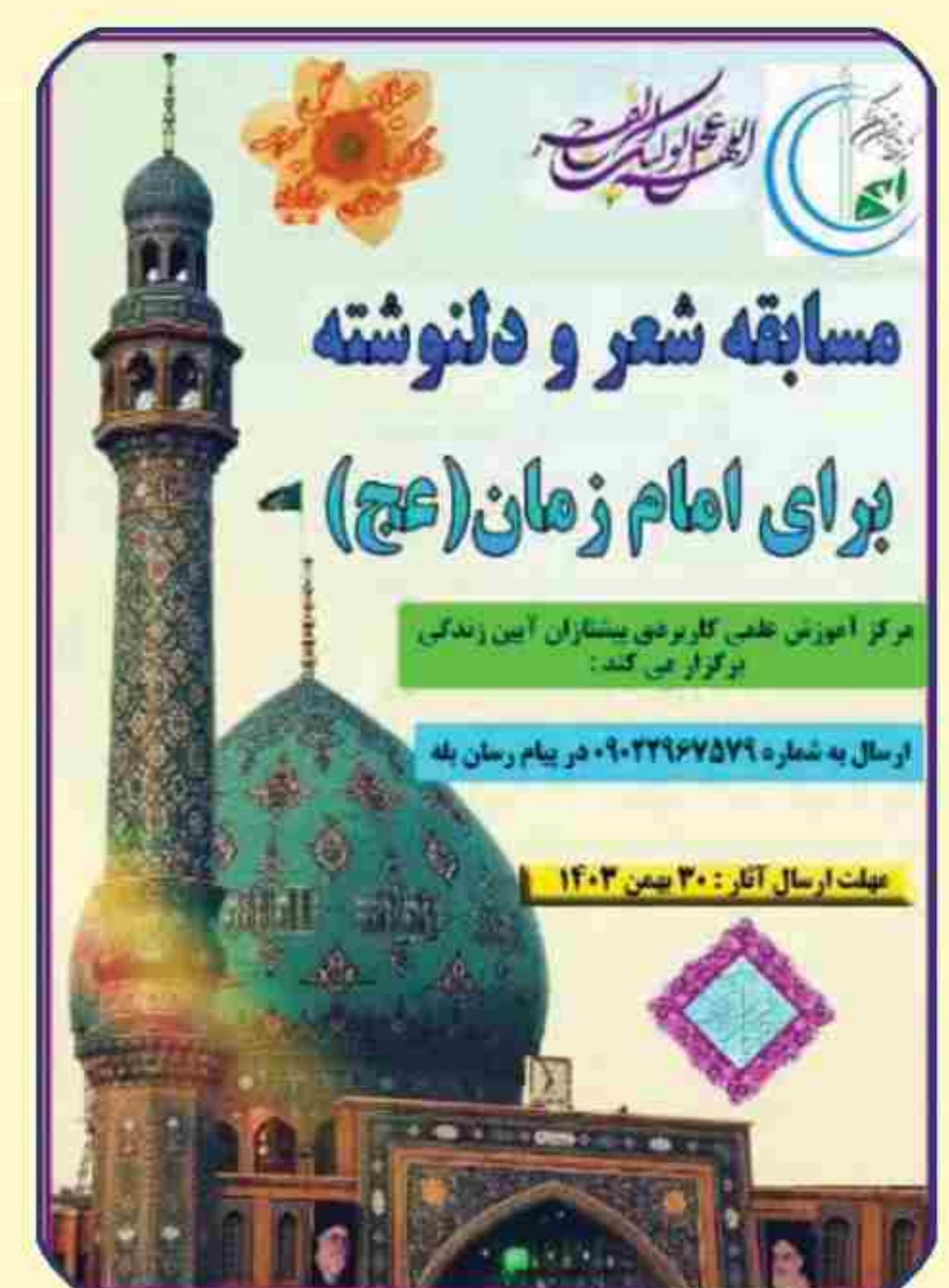
گام دوم انقلاب اعلام اسامی برندگان

اسامی برندگان به شرح ذیل اعلام می گردد:

- ۱- آقای احسان ابوالقاسم دانشجوی کاردانی رشته مدیریت کسب و کار.
- ۲- خانم فاطمه امیری دانشجوی کارشناسی تکنولوژی آموزش های فرهنگی و هنری.

مسابقه شعر و دنوشته برای امام زمان (عج)

اسامی برندگان به شرح ذیل اعلام می گردد:

- ۱- آقای محمدمحسن شکری دانشجوی کارشناسی تکنولوژی آموزش های فرهنگی و هنری
- ۲- خانم فاطمه باشنا دانشجوی کاردانی تربیت مربی پیش دبستانی

ثبت نام در بیستمین جشنواره قرآن و عترت دانشگاه جامع علمی کاربردی

ثبت نام در بیستمین جشنواره قرآن و عترت دانشگاه جامع علمی کاربردی ادامه دارد. ثبت نام در بیستمین جشنواره قرآن و عترت دانشگاه جامع علمی کاربردی تا ۲۹ اسفندماه سال جاری ادامه دارد. به گزارش روابط عمومی دانشگاه جامع علمی کاربردی،

بیستمین جشنواره قرآن و عترت دانشگاه در دو گروه دانشجویان و مدرسان-کارکنان برگزار می شود. شرکت کنندگان بخش دانشجویان در هفت بخش آوایی، کتبی، پژوهشی، ادبی، فناوری و تولیدات رسانه ای و هنری و شرکت کنندگان بخش مدرسان-کارکنان در سه بخش آوایی، کتبی و پژوهشی به رقابت می پردازند. علاقمندان جهت کسب اطلاعات بیشتر و ثبت نام در بیستمین جشنواره قرآن و عترت دانشگاه جامع علمی کاربردی می توانند به پرتال اطلاع رسانی جشنواره به آدرس <https://quran.uast.ac.ir> مراجعه کنند.

بازدید رئیس مرکز به اتفاق دانشجویان مقطع کارشناسی از «مرکز شتابدهی و نوآوری جهش دانشکده علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی»

به مناسبت هفته پژوهش رئیس مرکز به اتفاق دانشجویان مقطع کارشناسی رشته تکنولوژی آموزشی از «مرکز شتابدهی و نوآوری جهش دانشکده علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی» بازدید نمودند. در این بازدید آقای مهندس گودرزی مدیرعامل مرکز شتابدهی و نوآوری جهش درخصوص مراکز رشد، مراکز نوآوری، شرکت های دانش بنیان، هوش مصنوعی و استارتاپ به اختصار توضیحاتی به دانشجویان ارائه نمودند. در ادامه رئیس مرکز در خصوص مشارکت دانشجویان در فعالیت های پژوهشی مرکز صحبت کردند و یادآور شدند دانشجویان می توانند با ارائه مقاله با نشریه علمی دانشجویی مرکز نیز همکاری نمایند. در خاتمه جلسه با پرسش و پاسخ و بازدید از قسمت های مختلف مرکز شتابدهی خاتمه یافت.

واکاوی راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در محیط یادگیری ترکیبی مدارس متوسطه: مطالعه سنتز پژوهی (بخش نخست)

چکیده

مطالعه سنتز پژوهی حاضر با هدف شناسایی ویژگی‌های پشتیبانی کننده محیط یادگیری ترکیبی از راهبردهای یادگیری دانش آموزان مدارس متوسطه انجام شد. جامعه آماری برگرفته از پنج پایگاه‌های اطلاعاتی خارجی در بازه زمانی ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ به تعداد ۱۲۸ مطالعه بود که به کمک روش فراترکیب سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) به ترکیب داده‌های به دست آمده از منابع پیشین پرداخته شد. جهت کنترل کیفیت مطالعات، از strobe checklist استفاده گردید و تعداد ۲۲ مطالعه در تحلیل نهایی شناسایی و انتخاب شدند. نتایج نشان داد اولاً چارچوب‌های ابزاری مطالعات؛ توصیف محیط یادگیری ترکیبی را از نظر راهبردهای انگیزشی و راهبردهای یادگیری توصیف می‌کند و بر اساس این توصیف، یک نقطه شروع برای تحقیقات برای غلبه بر موضوعات طراحی مربوط به راهبردهای خودتنظیمی دانش آموزان در محیط‌های یادگیری ترکیبی فراهم می‌شود، ثانیاً، پژوهش‌ها و تجربه‌های دیگر از این رویکرد واکاوی برای توصیف و پشتیبانی از راهبردهای یادگیری در محیط‌های ترکیبی بهره مند می‌شوند. توانایی توصیف محیط‌های یادگیری ترکیبی به روشی منظم، درهایی را برای مجموعه‌ای از مداخلات عملی باز می‌کند و تحقیقات بیشتر در مورد موضوعات خود نظارتی را تسهیل می‌کند. این امر به طراحان این امکان را می‌دهد تا راهبردهای خودتنظیمی یادگیرندگان را با دقت بیشتری هدف قرار دهند.

کلیدواژه‌ها: راهبردهای یادگیری خودتنظیمی، یادگیری ترکیبی، مدارس متوسطه، راهبردهای انگیزشی، مدیریت منابع

مقدمه

اصطلاح راهبردهای یادگیری، به انواع زیادی از اعمال ارادی و آگاهانه اطلاق می‌شود که یادگیرندگان برای دستیابی به اهداف یادگیری بکار می‌گیرند. این راهبردها، فعالیت‌هایی از قبیل، مرور ذهنی یا انتقال اطلاعات جدید به دانش ذخیره شده موجود را دربر می‌گیرند (سیف، ۱۴۰۱).

پینتریچ و دی گروت (۱۹۹۰) نه تنها متغیرهای انگیزشی بلکه فرایندهای شناختی مانند راهبردهای یادگیری را در توضیح موفقیت تحصیلی یادگیرندگان مهم دانستند (مارتینز و گالان، ۲۰۰۰). به طور خاص، در محیط‌های برخط سطح بالایی از انگیزه تحصیلی و خودتنظیمی مشخص شده است که ناشی از ماهیت خودمختاری یادگیری برخط در مقایسه با زمینه‌های سنتی در کلاس است (آرتینو و استفانز، ۲۰۰۹). به رغم فهم تئوریک، یادگیری خودتنظیمی به عنوان یک

تحقیق تحقیقاتی چند بعدی و فرایند محور شناخته می‌شود که از روانشناسی آموزشی ناشی می‌شود (کاپلان، ۲۰۰۸؛ پرینز، ۲۰۱۹). یادگیرندگان برای اینکه به عنوان «خود تنظیم شده» شناخته شوند، باید متعهد باشند به طور مؤثر در روند یادگیری خود را کنترل کنند (زیمرن، ۲۰۱۵). با این حال، یادگیری خود تنظیمی یادگیرندگان خیلی ساده یا خودکار نیست (پینتریچ، ۱۹۹۹). خودتنظیمی از طریق سه عملکرد جانبی کار می‌کند: (۱) خویشتن نگری (نظارت بر اقدامات و فرایندهای تفکر). (۲) خود قضاوتی (ارزیابی عملکرد شخص). و (۳) خود واکنشی (پاسخ شخص به نتایج عملکرد) (برادبنت و فولرتیزکیویز، ۲۰۱۸). با توجه به این امر، یادگیری خودتنظیمی یک فرایند سازنده است که با فرصت‌هایی برای تمرین خودراهبر در طول زمان توسعه می‌یابد. لذا یادگیری خودتنظیمی مبتنی بر تجربیات گذشته و عوامل شخصی، رفتاری و محیطی است (پینتریچ، ۲۰۰۰؛ زیمرن، ۲۰۱۵). پدیده خودتنظیمی پیچیده است و از جهات مختلفی نظریه پردازی شده است. بیشتر نظریه‌ها در برجسته کردن فرایندهای رفتاری، انگیزشی و شناختی به عنوان بخش‌های سازنده یادگیری خودتنظیمی موافق هستند. اول، خودتنظیمی رفتاری شامل کنترل دانش آموزان از منابع، از جمله تنظیم تلاش، جستجوی کمک و مدیریت زمان و مطالعه است. دوم، خود تنظیمی انگیزشی عاطفی مستلزم کنترل و تجدید نظر در اعتقادات انگیزشی مانند خودکارآمدی و جهت گیری هدف برای تحقق خواسته‌های یک وظیفه است. و سرانجام، خودتنظیم شناختی شامل کنترل راهبردهای پردازش عمیق است که منجر به یادگیری و عملکرد بهتر می‌شود (پینتریچ، ۲۰۰۴). علاوه بر این، مدل‌های دیگری یادگیری خودتنظیمی (سیتزمان و الی، ۲۰۱۱) اخیراً توسط پانادرو (۲۰۱۷) مورد تحلیل و مقایسه قرار گرفته است. همه مدل‌ها موافق هستند که یادگیری خودتنظیمی به صورت چرخه‌ای است و از

مراحل و فرایندهای مختلف تشکیل شده است. با این حال، برجسب‌ها و فرایندها در هر مرحله از یک مدل با مدل‌های پیشین دیگر نظیر مدل پینتریچ (۲۰۰۰) متفاوت است. مدل یادگیری خودتنظیمی پینتریچ (۲۰۰۰) تأثیر بسیار مهمی در این زمینه داشت و به دلیل طراحی ابزاراندازه گیری پرسشنامه راهبردهای یادگیری به طور گسترده‌ای شناخته شده است. الگوی فرایندهای خود تنظیمی پینتریچ (۲۰۰۴) بر اساس چهار مرحله سازماندهی شده‌اند: ۱- برنامه ریزی ۲- خود نظارتی ۳- کنترل ۴- ارزشیابی. در هر کدام از مراحل فعالیت‌های خود تنظیمی به ترتیب چهاربخش ترکیب و سازماندهی شده‌اند: شناختی، انگیزشی-عاطفی، رفتاری و زمینه‌ای (لی و همکاران، ۲۰۱۹). مدل یادگیری خود تنظیمی پینتریچ شامل سه حوزه اصلی الف) راهبردهای انگیزشی یادگیری، ب) راهبردهای یادگیری خود تنظیمی ج) راهبردهای مدیریت منابع است (ریچاردسون و همکاران، ۲۰۱۲).

پینتریچ (۲۰۰۰) تعریف نسبتاً جامعی از یادگیری خود تنظیمی دارد. او این نوع یادگیری را، فرایند فعال و سازمان یافته ای می‌داند که طی آن یادگیرندگان اهدافی را برای یادگیری خود انتخاب و سپس سعی می‌کنند تا شناخت، انگیزش و رفتار خود را تنظیم، کنترل و بر آن نظارت نمایند. در واقع یادگیرنده‌ای که از راهبردهای خود تنظیمی بیشتری استفاده می‌کند؛ مجموعه‌ای از باورهای انگیزشی و احساسات سازگاری مناسب از قبیل حس بالای خودکارآمدی، اتخاذ اهداف یادگیری و احساسات مثبت نسبت به تکلیف را نشان می‌دهد. هوانگ و همکاران (۲۰۰۸) اظهار می‌دارند که یادگیری ترکیبی، بهینه‌سازی حصول به اهداف یادگیری با به کار گیری فناوری‌های یادگیری مناسب برای انطباق با سبک یادگیری مناسب فرد، به منظور انتقال مهارت‌های آموزشی و تربیتی، به فرد مناسب، در زمان مناسب است. با توجه به اینکه، با رشد و توسعه انواع مختلف آموزش از دور فهم ما، از تدریس و یادگیری در این محیط جدید معطوف به همان اطلاعات قدیمی از محیط سنتی است و شکاف تحقیقی در این حوزه جدید وجود دارد. بنابراین اصول و تئوری‌های موجود روانشناسی تربیتی همزمان با این تحولات، نیاز به دوباره آزمون کردن یا اصلاح و تامل در خصوصیات منحصر به فرد محیط یادگیری ترکیبی و کمک به ما برای فهم در تدریس و یادگیری ترکیبی دارد (بارنارد و همکاران، ۲۰۰۹). یکی از قابلیت‌ها و ویژگی‌های یادگیری ترکیبی ارتقای پداگوژی یا توسعه تعلیم و تربیت است. یادگیری ترکیبی موجب افزایش سطح راهبردهای یادگیری هم‌تا با هم‌تا، و راهبردهای یادگیری یادگیرنده محور، افزایش خود انگیزشی و خود هدایتی، مسئولیت پذیری، تفکر انتقادی و خلاقیت می‌شود (گراهام، ۲۰۰۶). یکی دیگر از ویژگی‌های دیگر یادگیری ترکیبی، گسترش و تنوع میزان تعاملات و ارتباطات می‌باشد (هیو و هایرومی، ۲۰۰۸). طبق نظر جانسون (۲۰۰۲)، به دلیل این که در یادگیری ترکیبی، از روش‌ها و راهبردهای مختلف آموزشی حضوری و برخط

استفاده می‌شود، اغلب یادگیرندگان می‌توانند از روش‌های مختلف ارائه که در یک هدف یادگیری وجود دارد، بهره‌مند شوند. یادگیری ترکیبی ترکیبی هدفمند از راهبردهای آموزشی برخط و چهره به چهره است (گراهام، ۲۰۱۳). علاوه بر این، ساختارهای یادگیری ترکیبی قرار است کنترل یادگیرنده را در طول زمان، مکان، مسیر یا سرعت یادگیری ارتقا دهند (هورن و استاکر، ۲۰۱۳). اکنون این اتفاق نظر وجود دارد که یادگیرندگان برای موفقیت تحصیلی به مهارت‌های شناختی و باورها و تمایلات انگیزشی نیاز دارند (لینن برینک و پینتریک، ۲۰۰۲). توجه به مهارت‌های شناختی و باورهای انگیزشی از مهم‌ترین مسائل در آموزش ترکیبی و سنتی است که باید مورد بررسی قرار گیرد (وینترز، گرین؛ کاستیک، ۲۰۰۸؛ اوزر و آکگون، ۲۰۱۵). به همین ترتیب، فقدان ارزیابی‌هایی معتبر برای سنجش تأثیر یادگیری خودتنظیمی بر دانش آموزان در محیط‌های دیجیتال وجود دارد (پرز-والوارز و همکاران، ۲۰۱۸). از جمله اهدافی که در فرایند تعلیم و تربیت دادن دانش آموزان حائز اهمیت است، تبدیل آن‌ها به یادگیرندگان راهبردی و برخوردار از توانایی خودتنظیمی در یادگیری است. ابزارهای کلاس‌های سنتی برای تنظیم و اصلاح ایده‌ها و دسترسی دانش آموزان به اطلاعات کافی نیستند. این مطالعه به دنبال آن است که تأثیر راهبردهای یادگیری خودتنظیمی بر یادگیری از طریق محیط یادگیری ترکیبی رادر مقایسه با محیط‌های متداول سنتی بررسی کند، چرا که دانش آموزان در محیط یادگیری ترکیبی نسبت به محیط متداول، کنترل بیشتر و مسؤولیت بیشتری دارند. بنابراین، با توجه به درهم تنیدگی محیط یادگیری ترکیبی و انگیزش به عنوان عوامل تأثیرگذار در پیشرفت دانش آموزان و محدود بودن مطالعه در این زمینه، هدف مطالعه سنتزپژوهی حاضر مقایسه راهبردهای انگیزشی، مدیریت منابع یادگیری و رویکردهای یادگیری در محیط‌های یادگیری ترکیبی در دانش آموزان مدارس متوسطه است تا ضمن تأکید به عوامل انگیزشی و محیطی بر یادگیری دانش آموزان، با کسب اطلاعات کافی در این زمینه بتوان برنامه‌های آموزشی مناسب برای برنامه‌های غیرحضورى طرح کرد و زمینه را برای به کارگیری رویکردهای صحیح یادگیری فراهم ساخت. علاوه بر این، به میزانی که دانش آموزان از راهبردهای یادگیری خودتنظیمی استفاده می‌کنند، ممکن است آن را به عنوان واسطه به کاربند در این صورت دارای اثرات ویژگی‌های موضعی و تأثیرات متضاد روانی-اجتماعی بر عملکرد آموزشی در تنظیمات آموزشی باسطح بالای خود کارآمدی می‌باشد که بررسی اثرات مزبور ضرورت دارد.

سوال مطالعه حاضر عبارت است از: «کدام ویژگی‌های محیط یادگیری ترکیبی از راهبردهای یادگیری خودتنظیمی یادگیرندگان مدارس متوسطه پشتیبانی می‌نمایند؟».

پژوهش حاضر مبتنی بر استفاده از روش سنتزپژوهی است که شامل ترکیب ویژگی‌ها و عوامل خاص ادبیات تحقیق است. این روش که در برخی موارد از آن به عنوان فراتحلیل کیفی نیز به یاد می‌شود، سعی دارد تحقیقاتی را که پوشش می‌دهد، تحلیل کرده و تناقضات موجود در ادبیات آن را حل کرده و ضمن یکپارچه کردن نتایج، موضوعات اصلی را نیز برای تحقیقات آینده مشخص نماید (کوپر و هگز، ۲۰۰۹). در این روش دانسته‌های مطالعات مختلف و شاید پراکنده که می‌توانند با نیازهای خاص میدان عمل مرتبط باشند، گردآوری می‌شوند؛ سپس این دانسته‌ها باهم پیوند یافته و کل مجموعه دانش حاصله در قالبی متناسب با نیازهای کنونی، مورد ارزیابی، سازماندهی مجدد و تفسیر قرار می‌گیرند. از این رو در این روش صرف کنارهم قرار دادن دانش‌های قبلی مدنظر نیست؛ بلکه بر ترکیب یافته‌های گوناگون در چارچوبی مشخص که روابطی جدید را در پی دارد، مورد تأکید است (شورت، ۱۹۹۱؛ ترجمه مهرمحمدی، ۱۳۹۸). ر فرآیند اجرای پژوهش، در مطالعه حاضر از طبقه بندی سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) پیروی شده که از این قرار است: ۱) تنظیم پرسش پژوهش؛ ۲) بررسی نظام مند پیشینه؛ ۳) جستجو و گزینش منابع مناسب؛ ۴) استخراج اطلاعات منابع؛ ۵) تحلیل و ترکیب کیفی یافته‌ها؛ ۶) کنترل کیفیت و ۷) ارائه یافته‌ها (سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷). مراحل سنتزپژوهی مطالعه حاضر بر مبنای روش فراترکیب سندلوسکی و باروسو از این قرار است: ۱- تنظیم پرسش پژوهش: (کدام ویژگی‌های محیط یادگیری ترکیبی از راهبردهای یادگیری خود تنظیمی یادگیرندگان مدارس متوسطه پشتیبانی می‌نمایند؟)، ۲- بررسی نظام‌مند پیشینه: (منابع موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش تمامی منابع بانک‌های اطلاعاتی امرالد، ساینس دایرکت و اشپرنگر، پروکوئست و وایلی در بازه زمانی ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰)، ۳- جستجو و گزینش منابع مرتبط: (واژه‌های کلیدی مرتبط با آن براساس مقالات مروری متعدد قبلی در این حوزه مطابق شکل ۱ مطالعه حاضر تعیین گردید. به‌منظور به حداکثر رساندن جامعیت جستجو از

کلیدواژه‌های تعیین شده و تمام ترکیب احتمالی آن‌ها با عملگرهای بولین استفاده شد. سپس با استفاده از فیلترهای مختلف موجود در پایگاه داده‌ها معیارهای ورود و خروج مطالعه انتخاب گردیدند.

معیارهای ورود مطالعه عبارت بودند از: الف) مقالات و منابع در مجلات علمی معتبر به چاپ رسیده و در پایگاه‌های اطلاعاتی مورد نظر نمایه شده باشند. ب) یادگیری ترکیبی و محیط‌های مشابه موضوع اصلی مقاله باشد. ج) مطالعات تجربی، د) مقالات به طور عمده جنبه‌های آموزشی یادگیری ترکیبی در محیط‌های مدارس متوسطه را بررسی کنند. ه) در عنوان یا چکیده یا کلیدواژه‌ها مفهوم فوق وجود داشته باشند. و) به زبان انگلیسی باشند. ز) دارای متن کامل باشند. ح) در بازه زمانی جستجو باشند. معیارهای خروج مطالعه نیز عبارت بودند از: الف) مرتبط با سوال مطالعه نباشد. ب) نداشتن متن کامل/عدم دسترسی به متن کامل، ۴- استخراج اطلاعات منابع ۵- تحلیل و ترکیب کیفی یافته‌ها: در این مرحله، پس از گردآوری نتایج جستجو، ابتدا عنوان و سپس خلاصه منابع و مقالات مطالعه شد. چنانچه مقالات با معیار ورود و خروج همخوانی داشت، از نتایج آن‌ها در مطالعه حاضر استفاده و در غیر این صورت کنار گذاشته می‌شد. پس از خواندن خلاصه مقالات و پایان نامه‌ها و بررسی اولیه و حذف مقالات و منابع غیرمرتبط و تکراری، نسخه کامل ۳۴ مقاله و پایان نامه تهیه و بررسی گردید با توجه به تعداد زیاد منابع، از بین ۳۴ منبع موجود، ۲۲ منبع انتخاب شده و جهت ارزیابی تفصیلی استفاده شدند، ۶- کنترل کیفیت: کنترل کیفیت انتخاب مطالعات از طریق چک لیست استروب بررسی شد، ۷- ارائه یافته‌ها. چک لیست استروب شامل ۲۲ بخش مختلف بوده و جنبه‌های متنوع روش‌شناسی شامل روش‌های نمونه‌گیری، اندازه‌گیری متغیرها، تحلیل آماری، تعدیل مخدوش‌کننده‌ها، روایی و پایایی ابزارهای مورد استفاده و اهداف مطالعه را مورد ارزیابی قرار می‌دهد (ارکسی و اوملی، ۲۰۰۵). در این چک لیست امتیاز قابل کسب نمره ۱۵.۵ می‌باشد. در نهایت در این مطالعه مقالاتی که امتیاز نمره ۱۵.۵ چک لیست را کسب کردند به پژوهش وارد شده و داده‌های مرتبط آن‌ها برای انجام فرایند تحلیل، استخراج گردیدند. در مطالعه حاضر، تمام ۲۲ آیتم موجود در چک لیست استروب جهت سنجش کیفیت مطالعات حاضر، مورد بررسی قرار گرفتند.

ادامه دارد...

تپیه و تنظیم: پیروش زارعی
دکترای برنامه‌ریزی درسی، مدرس دانشگاه
گروه تکنولوژی آموزشی و علوم تربیتی

چکیده

امروزه ارتباطات اقتصادی مدام شکل تازه‌ای به خود می‌گیرد. شرکتها و مؤسسات یا افراد با یکدیگر در ارتباط هستند و تغییرات مالی آن‌ها بر یکدیگر مؤثر است و هر روز این فعالیت‌ها پیچیده‌تر می‌شود. این عوامل باعث می‌شود که جایگاه حسابداری به عنوان فراهم‌کننده اطلاعات مالی به وسیله استانداردهای حسابداری برای استفاده‌کنندگان بیشتر مشخص شود. نیاز مؤسسات و سازمان‌ها به اطلاعات دقیق و صحیح برای بکارگرفتن در فرآیند تصمیم‌گیری مدیران، مقوله‌ای اجتناب‌ناپذیر است. در این راستا، سیستم اطلاعات مدیریت منبع اصلی ارائه اطلاعات بشمار می‌آید. سیستم اطلاعات حسابداری به عنوان مهمترین زیرمجموعه این سیستم، اطلاعات مالی گوناگونی را در اختیار استفاده‌کنندگان این نوع اطلاعات، به‌ویژه مدیران هر سازمان قرار می‌دهد. اطلاعات حسابداری باید ویژگی‌های خاصی داشته باشد تا در فرآیند تصمیم‌گیری مورد استفاده قرار گیرد. ویژگی‌های کیفی اینگونه اطلاعات نظیر مربوط بودن و قابلیت اتکاء از جمله خصوصیات است که بر میزان بکارگیری اطلاعات به‌موقع و به‌نگام مؤثر است. در زیر تعاریف مختصری در مورد، حسابداری و تاریخچه آن و همچنین انواع مختلف حسابداری و اهمیت آن‌ها وجود دارد.

واژگان کلیدی: بررسی، حسابداری نوین، مؤلفه‌ها

مقدمه

حسابداری سیستمی اطلاعاتی است که با فراهم ساختن اطلاعات به سرمایه‌گذارها، اعتبار دهندگان، مدیران و دولت کمک می‌کند تا بهتر و راحت‌تر در مورد مسائل اقتصادی تصمیم‌گیری کنند. به‌طور مثال اگر فردی بخواهد در یک شرکت سرمایه‌گذاری بکند، مایل است که وضعیت مالی آن شرکت و نتایج عملیات آن شرکت را در طی سالهای گذشته بداند. موضوعاتی که بصورت گزارش‌های مالی توسط حسابداران تهیه می‌شود.

حسابداری به منظور برطرف کردن نیازهای انسان بوجود آمد، به همین دلیل با گذشت زمان و به موازات گسترش فعالیت‌های اقتصادی و افزایش پیچیدگی آن، هدفها و روشهای حسابداری برای جوابگویی به نیازهای اطلاعاتی، گسترش پیدا کرد زیرا اشخاص، شرکتها و دولت برای تصمیم‌گیری در مورد توزیع مناسب منابع مالی نیاز به اطلاعاتی کامل و قابل اتکا دارند که این اطلاعات را به کمک حسابداری می‌توان بدست آورد.

از طرف دیگر سرمایه‌گذاری یکی از ضروریات در فرایند رشد و توسعه اقتصادی کشور است و سرمایه‌گذاران نیز از بعد عرضه سرمایه، تا حد امکان سعی می‌کنند تا منابع مالی خود را به به طریقی استفاده کنند که ریسک کمتر و بازده بیشتر را برای آن‌ها داشته باشد. یعنی با برآورد کردن ریسک

کار، سرمایه‌گذاری خواهند کرد. این در صورتی است که یکی از مبانی اساسی برای محاسبه ریسک بازار شرکتها، استفاده از اطلاعات تولید شده توسط سیستم حسابداری است.

تعاریف و کلیات:

حسابداری یک سیستم است که در آن فرایندهایی مانند جمع‌آوری، طبقه‌بندی، ثبت، خلاصه کردن اطلاعات و تهیه گزارش‌های مالی و صورتهای حسابداری در روش‌ها و شکل‌های بخصوص انجام می‌شود تا اشخاص درون سازمان‌ها مانند مدیران و یا برون سازمان مانند بانکها، دولت و ... بتوانند از این اطلاعات استفاده کنند.

حسابداری به عنوان یک نظام پردازش اطلاعات، داده‌های خام مالی را دریافت می‌کند و آن‌ها را منظم می‌کند. محصول نهایی نظام حسابداری گزارش‌ها و صورت‌های مالی است که برای تصمیم‌گیری افراد ذینفع (مدیران، سرمایه‌گذاران، دولت و ...) مورد استفاده قرار می‌گیرد.

تاریخچه حسابداری:

حسابداری دانشگاهی با بیش از پانصد سال سابقه و توسط فردی ایتالیایی به نام لوکا پاچیولی (۱۴۹۵ میلادی) آغاز شده‌است. لوکا پاچیولی تحصیلات خود را در ونیز و رم گذراند و در دهه ۱۴۷۰ راهب صومعه‌ای شد که از فرقه فرانسیسکن بود. تا سال ۱۴۹۷ معلم خصوصی ریاضیات بود، تا اینکه در آن سال دعوت نامه‌ای از لودویکو اسفرتسا دریافت نمود تا در میلان مشغول به کار شود. او در آنجا با لئوناردو داوینچی آشنا گردید و به او ریاضیات آموزش داد. در ۱۴۹۹، پاچیولی و لئوناردو مجبور شدند تا از میلان فرار کنند زیرا لوئی دوازدهم پادشاه فرانسه شهر را به تصرف خود در آورده و حامیان آن‌ها را از آنجا بیرون کرد. بعد از آن، پاچیولی و لئوناردو اکثر اوقات با هم سفر می‌کردند. در سال ۱۵۱۷ به محض برگشت به میهن، پاچیولی به علت سالخوردگی فوت کرد. پاچیولی چندین کتاب در زمینه ریاضیات منتشر کرد که شامل اثر زیر می‌باشد:

Summa de arithmetica, geometrica, proportioni et proportionalita Venice
وی در این اثر به تلفیق دانش ریاضی زمان خود پرداخت. همچنین برای اولین بار شرحی در مورد روش نگهداری

حساب‌ها و دفاتر که تجار ونیزی در طول دوران رنسانس به کار می‌بردند ارائه داد.

لوکا پاچیولی در قرن ۱۵ میلادی رساله‌ای را نوشت و فصلی از آن را به حسابداری اختصاص داد و برای اولین بار روش سیستم حسابداری دو طرفه را توصیف کرد و دفاتر اصلی حسابداری را شرح داد. این روش بعدها به روش حسابداری دوطرفه مشهور شد.

اگرچه پاچیولی این سیستم را تدوین کرد و نه اختراع، ولی به‌عنوان «پدر علم حسابداری» مورد توجه واقع شد. سیستمی که او منتشر کرد شامل اغلب چرخه‌های حسابداری بود که ما امروز آن‌ها را می‌شناسیم. او استفاده از دفاتر روزنامه و دفتر کل را شرح داد، و تذکر داد که یک فرد نباید به رختخواب برود مگر اینکه بدهی با بستانکاری برابر باشد!

دفتر کل او حسابهایی برای موجودی (که شامل وجوه دریافتی و موجودی کالا بود)، تعهد بانکی، سرمایه، درآمد، و مخارج داشت - انواع حساب که در بیلان کار و صورتحساب درآمد یک سازمان به ترتیب گزارش می‌شود. او ثبت نهایی آخر سال را نشان داد و پیشنهاد کرد که یک تراز آزمایشی برای تأیید دفتر کل متعادل بکار گرفته شود. همچنین، رساله او دامنه وسیعی از موضوعات مرتبط را، از اخلاقیات حسابداری گرفته تا حسابداری هزینه، شامل می‌شود.

لوکا پاچیولی که در سال ۱۴۹۴ میلادی در اروپا پایه‌های اصلی حسابداری را بنا کرد شاید هرگز فکر نمی‌کرد که روزی حسابداری تا این حد پیشرفته شود. ولی، چنانچه بخواهیم حسابداری و تاریخچه آن را بررسی کنیم می‌بایستی به سالهای قبل از لوکا پاچیولی برگردیم.

برای اولین بار خوارزمی، دانشمند معروف ایرانی، درباره مفهوم صفر، شیوه نگارش نشانه‌ای اعداد و شمارش دهدهی در رساله جبر و مقابله خود توضیح داد و سیستم دهدهی امروزه در واقع ترجمه رساله این دانشمند است که توسط لئونارد فیبوناچی در ایتالیا صورت گرفت و از آن طریق جهانی شد. پیشرفت حسابداری در اواخر قرون وسطی مدیون بازرگانان می‌باشد بدین دلیل سیستم‌های حسابداری تدریجاً پیشرفت کردند و جایگزین سیستم‌های قدیمی شد. ند البته نقش رشد اقتصادی را نمی‌توان نادیده گرفت

قابل ذکر است که محمدبن محمد ابوالوفای بوزجانی در قرن ۱۰ میلادی یعنی پنج قرن قبل از لوکا پاچیولی رساله‌ای با عنوان ضروریات علم حسابداری برای کاتبان و کاسبان نوشت که راهنمای مناسب و خوبی در حساب عملی بود. اما متأسفانه تحقیقی در مورد این کتاب صورت نگرفت.

در طول دو قرن بعد فقط یک پیشرفت عمده در حسابداری دوبر بوجود آمد و آن تفکیک اموال حاکم از حسابهای دولتی و تفکیک اموال شخصی تاجر از حسابهای تجارتخانه توسط سیمون استوین ریاضی دان هلندی بود (فرض تفکیک شخصیت) در نتیجه حساب سرمایه در سیستم حسابداری دوبر بوجود آمد. با پیشرفتهای اقتصادی و اجتماعی هنوز عناصر اصلی سیستم حسابداری دوبر همچنان بدون تغییر باقی مانده است. دلیل بقای این سیستم در این فاصله طولانی، سادگی اصول، انعطاف پذیری و قابلیت آن در ثبت، انتقال و گزارش اطلاعات متنوع در قالب صورتهای قابل اعتماد و مفهوم است. البته پیشرفتهائی از نظر روشها و شیوه‌های حسابداری صورت گرفته است و شاخه‌هایی در حسابداری پدید

آمده است اما تمام آن‌ها مبتنی بر سیستم دابل یا دو طرفه است.

مراحل حسابداری:

به طوری که از تعریف فن حسابداری بر می‌آید این فن دارای ۴ مرحله می‌باشد:

- ۱- ثبت فعالیت‌های مالی / ۲- طبقه بندی اقلام ثبت شده /
- ۳- تلخیص اقلام / ۴- تفسیر نتایج حاصله از بررسی اقلام خلاصه شده

انواع حسابداری:

مهمترین زیر مجموعه‌های حسابداری عبارتند از: حسابداری صنعتی، حسابداری مالی، حسابرسی، حسابداری دولتی و حسابداری مدیریت.

حسابداری صنعتی: این نوع حسابداری که ب مرور زمان و پس از انقلاب صنعتی روی داد در برلی نیاز به دانستن بهای تمام شده محصولات تولیدی بود. در این نوع حسابداری هدف اصلی سیستم دانستن بهای تمام شده یک واحد از نظر تمامی عوامل هزینه می‌باشد. همزمان و همراه با تکامل ابزارها و شیوه‌های تولید، در سده‌های بعد، روشها و شیوه‌های هزینه‌یابی پیشرفته‌ای ابداع و بکار گرفته شد که هزینه عملیات را به درستی شناسایی کند. حسابداری صنعتی امروزه ثمره این فرایند شتاب آمیز تکاملی است که اصولاً همان هدف اندازه گیری و گزارش بهای تمام شده محصولات،

خدمات و فعالیت‌ها را دنبال می‌کند.

حسابداری مالی: این نوع حسابداری را حسابداری گزارش نیز می‌نامند. هدف اصلی در این نوع از حسابداری، تهیه صورتهای مالی اساسی می‌باشد که مورد نیاز استفاده کنندگان از این صورتهای مالی است. دلیل اصلی پیدایش این نوع حسابداری، اصل تفکیک شخصیت می‌باشد. این اصل امکان مشارکت صاحبان سرمایه‌ای را که به تجارت نمی پرداختند ممکن ساخت و به این روش باعث رشد و توسعه بنگاه‌های تجاری شد. این نوع مشارکت سبب بوجود آمدن سهام و بازار بورس شد. البته دلیل عمده ایجاد بازار بورس را می‌توان، افزایش شمار شرکتهای سهامی دانست. از عوامل اصلی که در این دوران تأثیر زیادی بر رشته حسابداری گذاشت است، برقراری مالیات بر درآمد است. این نوع از مالیات که در اغلب کشورهای صنعتی اروپا وسیله‌ای برای تأمین عدالت اقتصادی است از اوایل قرن نوزدهم ایجاد و تدریجاً جزئی از نظام مالیاتی کشورها شد. تعیین مالیات بر درآمد مستلزم شناخت دقیق سود خالص است و لازمه این شناخت، نگهداری حسابها و دفاتر منظم و تهیه صورتهای مالی که میزان سود را به درستی نشان می‌دهند. به همین دلیل دولتها یکی از اصلی ترین استفاده کنندگان از صورتهای مالی مؤسسات شدند. استفاده کنندگان دیگر از این صورتهای مالی عبارتند از بانکها، اعتبار دهندگان، بستانکاران بلند مدت و کوتاه مدت، فروشندگان، مشتریان، کارکنان، سرمایه‌گذاران بالقوه، کارگزاران بازار سرمایه، جامعه و مدیریت مؤسسه.

حسابداری دولتی: از اواخر قرن نوزدهم میلادی به بعد اندیشه کنترل عمومی بر هزینه‌های دولت به وجود آمد و دولتهای برخی از کشورهای اروپایی موظف شدند که درآمدها و هزینه‌های سالانه خود را پیش بینی و به تصویب مجلس نمایندگان برسانند و بدین ترتیب، تنظیم و تدوین بودجه دولت متداول گردید پیدایش و رواج سیستم بودجه، به سیستم حسابداری مناسبی نیاز داشت که این جریان به پیدایش حسابداری دولتی به صورت رشته‌ای متمایز انجامید.

حسابداری مدیریت: در اواخر قرن نوزدهم فردریک تیلور، مدیریت علمی را به عنوان رشته‌ای خاص مطرح کرد. مدیریت علمی بطور خلاصه، روش برخورد منظم و منطقی با مسائل سازمان‌ها به منظور به دست آوردن مناسب‌ترین روش برای انجام هر کار است و بر بدست آوردن اطلاع دقیق و کامل از آنچه که می‌گذرد و نتایجی که بر اثر هرگونه تغییر حاصل می‌شود، تأکید دارد. این نوع از مدیریت نیاز به اطلاعاتی مثل بهای تمام شده محصولات و خدمات، مقدار تولید، هزینه اجزاء مختلف تولید، قیمت فروش محصولات و خدمات و ظرفیت منابع مختلف مانند ظرفیت تولیدی ماشین آلات و تجزیه و تحلیل این اطلاعات درد. این روند، نیاز به اطلاعات و خصوصاً اطلاعات مالی را افزایش داد. افزایش استفاده مدیران از اطلاعات مالی سبب شد که روشهای هزینه یابی تولیدات، خدمات و فعالیتها بهبود و توسعه یابد و اطلاعات جامع تری از جنبه‌های مختلف مالی فعالیتها فراهم آید. بدین ترتیب، حسابداری مدیریت به عنوان رشته‌ای خاص در اوایل قرن حاضر شکل گرفت.

حسابداری منابع انسانی:

یکی از مباحث جدید در دانش حسابداری، نگرش نوین به منابع انسانی به عنوان یکی از مؤثرترین عامل مولد در ایجاد درآمد مؤسسات می‌باشد. در این مبحث، ارزش اقتصادی منابع انسانی به مثابه دارایی با اهمیت موسسه تلقی و امکان ارایه آن در صورتهای مالی مطرح می‌گردد.

تعریف حسابداری منابع انسانی: حسابداری منابع انسانی عبارت است از شناسایی و ارزیابی منابع انسانی موسسه و گزارش آن به افراد ذینفع.

در این تعریف سه بخش اصلی پیرامون منابع انسانی وجود دارد:

- ۱- شناسایی: تشخیص کمیت و کیفیت آن و تهیه آمار مناسب / ۲- ارزیابی: اندازه گیری ارزش اقتصادی و تعیین میزان مالی آن / ۳- گزارشگری: تنظیم و ارایه گزارش‌های مالی مناسب در مورد آن.

بحث و نتیجه گیری

در ایران حسابداری با تعریف‌ها، مفاهیم و بازتاب عملکرد گسترده‌اش، جایگاه مناسبی در نظام مالی و اقتصادی یافته است. نتیجه این امر را می‌توان در توجه مخصوص مدیران به حسابداری و استفاده از اطلاعات مالی در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های استراتژیک مؤسسه‌ها و شرکت‌های تحت نظارت‌شان نظاره کرد. در سطح کلان نیز شاهد اعتماد و اتکای نظام مالی کشور به رسیدگی‌های حسابرسان، بررسی اسناد و مدارک فعالیت‌های مالی به‌وسیله آنان و قضاوت نهایی ایشان هستیم که در قالب گزارش حسابرسی انتشار می‌یابند. نخستین انتشارات مستقیم به حسابداری و حسابرسی در ایران بخشنامه ۱۳۱۴/۱۱/۱۳ می‌باشد که برای بار اول از

اصطلاحاتی از قبیل بیلان (ترازنامه)، بدهکار و بستانکار صحبت می‌شد که خود مقدمه‌ای بر قوانین مالیاتی سالهای بعد بود. همچنین در سال ۱۳۲۲ قانون مالیات بر درآمد تدوین گردید. این قانون هرگز به اجرا نشد و اما اصطلاحاتی مانند هزینه و درآمد در آن به کار رفته بود. حسابداری در ایران به روش نوین بیشتر به مؤسسات خارجی که در ایران مشغول به کار بودند، موسوم شد. این مؤسسات عبارت بودند از: شرکت سابق نفت، بانک شاهی و سایر مؤسسات و بانک‌های خارجی و بعد از آن در بانک ملی ایران و سایر بانک‌های ایران رواج پیدا کرد. انجمن حسابداران خبره در سال ۱۳۵۳ بوجود آمد، در آذرماه سال ۱۳۵۰ لایحه تأسیس شرکتهای سهامی حسابرسی به تصویب کمیسیون‌های مجلس رسید. این شرکت در حال حاضر عملیات حسابرسی کلیات مؤسسات دولتی مستقل و نیمه‌مستقل (سازمان‌های دولتی به غیر از وزارتخانه‌ها و شرکتهای مؤسساتی که از دولت کمک مالی می‌گیرند را بر عهده دارد.

منابع

- Reports of Committee on Terminology; Deloitte Collection, web. archive. org. ۲۰۱۴-۰۱-۰۷. بایگانی‌شده از اصلی در ۷ ژانویه ۲۰۱۴. دریافت‌شده در ۲۰۲۱-۰۴-۱۰. • Peggy Bishop Lane on Why Accounting Is the Language of Business - KWHS. kwhs. wharton. upenn. edu. دریافت‌شده در ۲۰۲۱-۰۴-۱۰. • "Department of Accounting". Foster School of Business (Retrieved 2021-04-10). • https://web.archive.org/web/20111225111828/http://www.ifs.org/Use+around+the+world/Use+around+the+world.htm?WBCMODE=PresentationUnpublished. بایگانی‌شده از اصلی در ۲۵ دسامبر ۲۰۱۱. دریافت‌شده در ۱۱ آوریل ۲۰۲۱. پارامتر |عنوان= یا |title= ناموجود یا خالی (کمک) • Find Your Page | The New York State Society of CPAs. www.nysscpa.org. دریافت‌شده در ۲۰۲۱-۰۴-۱۱. • The History of Accounting. web. archive.org. ۲۰۱۳-۱۲-۲۸. بایگانی‌شده از اصلی در ۲۸ دسامبر ۲۰۱۳. دریافت‌شده در ۲۰۲۱-۰۴-۱۱. • "Timeline". ۲۰۱۳. Retrieved 2021-04-11. • http://www.aicpa.org/Research/Standards/AuditAttest/DownloadableDocuments/AU-00110.pdf. پیوند خارجی در |title= وجود دارد (کمک) • OpenLearn Create». www.open.edu. دریافت‌شده در ۲۰۲۱-۰۴-۱۱. • "Political accounting--New opportunities for the CPA - ProQuest" (PDF). search.proquest.com (Retrieved 2021-04-11).

تهیه و تنظیم: شهره الفی
دکترای مدیریت صنعتی مالی،
مدیر گروه حسابداری مالی

طراحی و اعتبارسنجی برنامه خودتنظیمی مادر و اثربخشی آن بر استرس والدگری مادران دارای فرزند مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش فعالی (بخش نخست)

چکیده

هدف از این پژوهش طراحی و اعتبارسنجی برنامه خودتنظیمی مادر و اثربخشی آن بر استرس والدگری مادران دارای فرزند مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش فعالی بود. روش پژوهش از لحاظ هدف بنیادی و کاربردی و از تحقیقات، ترکیبی-اکتشافی به شمار می‌رود. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل کتب و مقالات تخصصی فارسی و انگلیسی در حوزه آموزش خودتنظیمی والدین در ۲۰ سال اخیر بود که با روش نمونه گیری هدفمند گروه نمونه انتخاب شدند. سپس مؤلفه‌های خودتنظیمی از آن‌ها استخراج و با روش کیفی تحلیل مضمون کدگذاری شدند. در نهایت بسته خودتنظیمی کودکان طی هفت جلسه تدوین شد و روایی صوری و محتوایی آن توسط متخصصان تایید شد. روش پژوهش در بخش کمی از نوع نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون - پس آزمون و پیگیری با گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش در این بخش شامل تمامی مادران ۳۰-۴۵ ساله مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش فعالی شهر تهران در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بود. حجم نمونه شامل ۳۰ نفر (۱۵ نفر گروه آزمایش و ۱۵ نفر گروه گواه) از جامعه آماری به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده و در دو گروه گواه و آزمایش جایدهی شدند. برای گروه آزمایشی، برنامه تدوین شده خودتنظیمی مادر اجرا شد در حالیکه گروه کنترل آموزشی دریافت نکردند. ابزار پژوهش شامل مقیاس استرس والدگری (Berry & Jones, 1995) بود. نتایج نشان داد که مداخله خودتنظیمی مادر بر استرس والدگری در مراحل پس-آزمون و پیگیری تاثیر معنی‌دار داشته است. یافته‌های این پژوهش اطلاعات مفیدی را در ارتباط با برنامه خودتنظیمی مادر فراهم می‌کند و مشاوران و روانشناسان می‌توانند برای بهبود استرس والدگری مادران دارای فرزند مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش فعالی از این مداخله استفاده نمایند. واژه‌های کلیدی: خودتنظیمی مادر، استرس والدگری، مادران، اختلال نقص توجه / بیش فعالی.

مقدمه

اختلال نقص توجه / بیش فعالی (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) یک اختلال عصبی تحولی است که از دوران کودکی شروع می‌شود و اغلب تا بزرگسالی ادامه می‌یابد (Singh, Kumar, 2022). اختلال نقص توجه / بیش فعالی از نظر بالینی با علائم مداوم بی‌توجهی، بیش‌فعالی و تکانش‌گری تعریف می‌شود (Sedgwick-Müller, Müller-Sedgwick, 2022).

Adamou, Catani, Champ, Gudjónsson, 2022؛ که این علائم می‌تواند شامل ناتوانی در توجه مداوم، یا ناتوانی در انجام تکالیف محول‌شده، بی‌قراری و حرکت کردن زیاد، صحبت بیش از حد و قطع صحبت با افراد دیگر شود (Wilde, Welch, 2022). شیوع اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی در کودکان ۵.۹ درصد و در بزرگسالان ۲.۵ درصد برآورد شده است (Faraone, Banaschewski, Coghill, Zheng, 2021). افراد مبتلا به این اختلال بیشتر درگیر بزهکاری و رفتار مجرمانه (Capuzzi, Capellazzi, Caldiroli, Cova, 2022)، سوءمصرف الکل و مواد مخدر (Fuller-Thomson, Lewis, Agbeyaka, 2022)، تجربه بارداری زودهنگام یا ناخواسته (Hua, 2021)، تجربه چالش در تحصیل و کار هستند (Sawhney, Perera, 2021). مشکلات و بیماری‌های همراه نیز از جمله اضطراب (Fuller-Thomson, Carrique, MacNeil, 2022) و افسردگی (Mayer, Brandt, Medda, 2022) در این افراد شایع هستند که اغلب در دوران کودکی ایجاد می‌شوند.

از سویی زندگی با کودک دارای اختلال رفتاری از جمله اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی، اغلب به صورت عاملی تنش‌زا برای خانواده، درک شده و همه جنبه‌های خانواده را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد (karimzadeh, Davoodi, khodabakhshi-koolaei, 2021). در این بین مادران به عنوان عضوی از این مجموعه که دارای بیشترین تعامل و نزدیکی با کودک است، نقش مراقبتی خود را برای کودک مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی، سخت و استرس‌زا توصیف کرده‌اند (Peters, Jackson, 2009). در همین راستا، نتایج پژوهش‌ها حاکی از این است که اگر چه برخی از مادران به خوبی با مشکلات روبرو می‌شوند، اما در کل مادران دارای کودکان با اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی

نسبت به مادران کودکان عادی، استرس فرزندپروری بیشتری دارند (Bhide, Sciberras, Anderson, 2019; Mulraney, Hazell, Nicholson, 2019; Giallo, Efron, Brown, Nicholson, 2019; Sciberras, 2019). استرس فرزندپروری (Parenting stress) به عنوان یک واکنش روان‌شناختی ناخوشایند ناشی از عدم تطابق بین خواسته‌های درک‌شده والدین و منابع موجود والدین تعریف شده است (Mazumdar, Parekh Gupta, Sen, 2022). در واقع استرس فرزندپروری به استرس والدین در فرآیند تربیت فرزندان‌شان اشاره دارد که شامل تجارب عاطفی منفی و حالاتی مانند اضطراب، ترس و خستگی می‌شود (Dong, Dong, Chen, Yang, 2022). Setyanisa, Setiawati, Fithriyah & Prabowo (2022) معتقدند که استرس فرزندپروری منجر به مهارت ناکافی در تربیت کودک مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی می‌شود؛ در نتیجه این والدین سعی می‌کنند رفتار کودک خود را بیشتر کنترل کنند و به دلیل رفتار نامناسب از تنبیه استفاده کنند که این مسئله می‌تواند به بدتر شدن رابطه بین والدین و فرزند دارای اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی شود. از سوی دیگر استرس طولانی‌مدت فرزندپروری ممکن است منجر به نتایج ضعیف‌تر سلامت روانی والدین و استراتژی‌های فرزندپروری سخت‌تر والدین شود، که هر دو متقابلاً با شدت علائم اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی کودک مرتبط هستند (Endo, Stanyon, Yamasaki, Nakanishi, 2022; Niimura, Kanata, 2022).

با توجه به اینکه تحقیقات نشان می‌دهند که استرس فرزندپروری والدین در رشد و حفظ مشکلات رفتاری کودکان مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی نقش مهمی دارند؛ لذا ازجمله روش‌های مؤثر جهت پیشگیری از این اختلال، مداخلاتی است که والدین را مورد هدف قرار دهند (Dean, Myers, Evants, 2003). در میان گستره وسیعی از مداخلات درمانی، والدین به عنوان عامل کلیدی تغییر رفتارهای ناسازگار در نظر گرفته می‌شوند؛ بنابراین حل و فصل مشکلات تنیدگی والدینی به خصوص مادر منجر به ارتقاء بهداشت روانی وی و عملکرد بهتر در ایفای نقش والدگری می‌شود (Farshad, 2018). در این میان استفاده از مداخلات خودتنظیمی به عنوان یکی از رایج‌ترین و پرکاربردترین مداخلات می‌تواند بسیار اثربخش باشد (Guderjahn, Gold, Stadler, Gawrilow, 2013). خودتنظیمی به عنوان توانایی افراد برای کنترل و هدایت رفتار، عواطف و افکار خود به سمت اهداف و آرمان‌ها توصیف می‌شود (Cibrian, Lakes, 2022). Schuck, Hayes, 2022 که می‌تواند ناشی از تمایلات شخصی یا انتظارات دیگران باشد و به افراد کمک می‌کند تا با خواسته‌های جامعه و محیط سازگار شوند (Matric, 2018). در واقع خودتنظیمی نوعی فرایند

روش

در بخش کمی پژوهش از روش نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون و پیگیری با گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش دانش‌آموزان دختر سنین ۹ تا ۱۲ ساله مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی که در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ در مدارس شهر تهران مشغول به تحصیل بودند که به شیوه نمونه‌گیری در دسترس با مراجعه به مدارس، کودکانی که قبلاً توسط مشاوران آموزش و پرورش تشخیص اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی دریافت کرده‌اند، انتخاب شد. برای تشخیص دقیق‌تر مصاحبه بالینی نیمه ساختاریافته با کودکان صورت گرفت. در نهایت از بین این کودکان نمونه‌ای شامل ۳۰ نفر بر اساس ملاک‌های ورود انتخاب و سپس در دو گروه آزمایش و گواه جایگزین شدند (۱۵ نفر آزمایش، ۱۵ نفر کنترل). ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از: شامل دختران سنین ۹ تا ۱۲ ساله، مبتلا به اختلال نقص توجه-بیش‌فعالی (نوع مرکب) با تشخیص روانپزشک، رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش، عدم شرکت در کلاس‌های آموزشی روانشناختی دیگر و نداشتن بیماری جسمی و روانشناختی حاد و مزمن. دیگر. همچنین ملاک‌های خروج از پژوهش نیز شامل: غیبت در دو جلسه آموزشی و عدم همکاری و انجام ندادن تکالیف مشخص شده در دوره آموزشی بود. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر در نرم‌افزار spss نسخه ۲۶ انجام یافت.

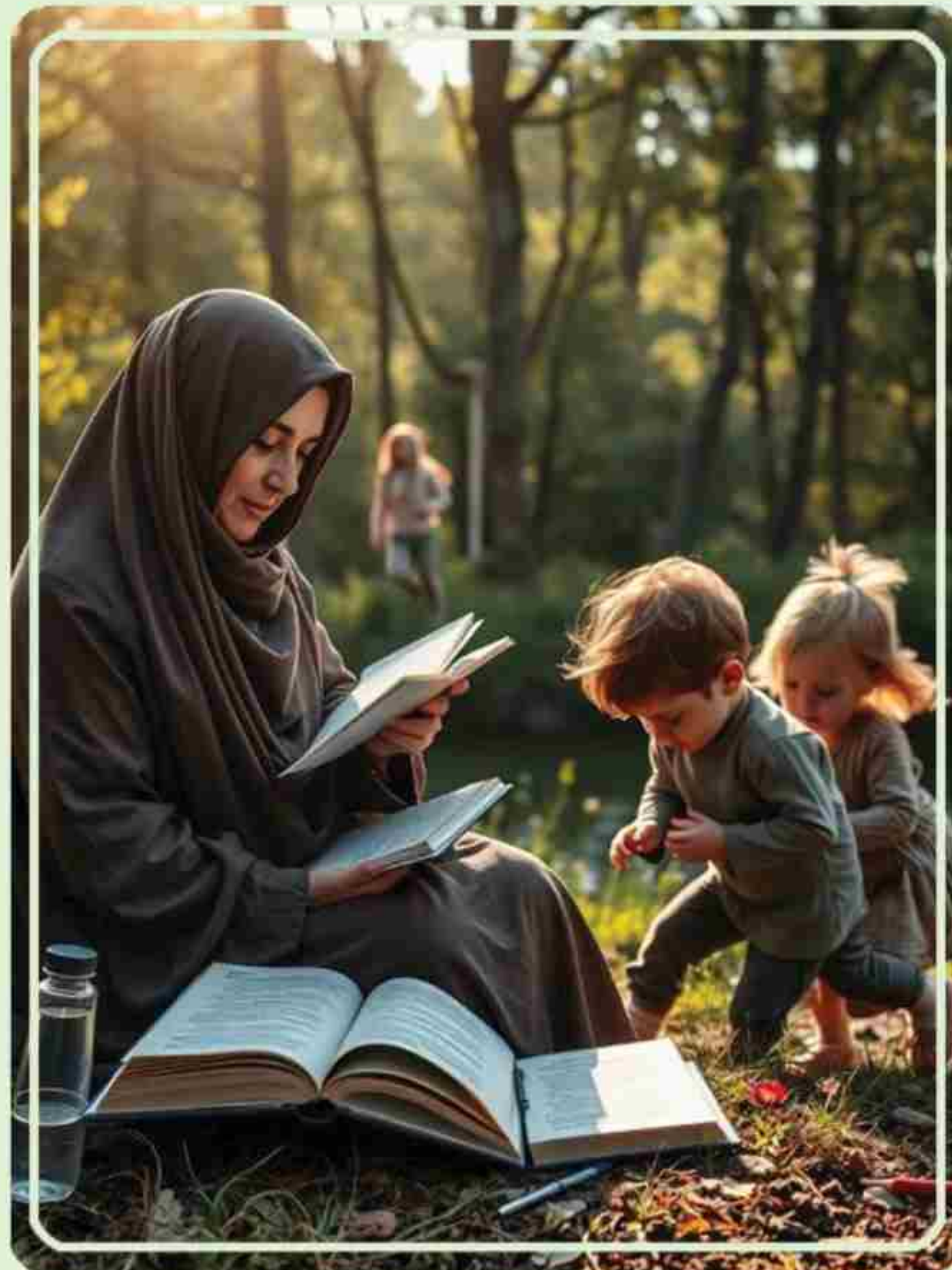
ابزارهای سنجش

پرسشنامه استرس فرزند پروری (parenting stress scale): ایت پرسشنامه توسط Berry & Jones (1995) طراحی شده و شامل ۱۸ گویه است. گویه‌ها خوشایند بودن و جنبه مثبت وظایف والدین و نیز جنبه‌های منفی آن را مورد توجه قرار می‌دهند. والدین باید موافقت یا عدم موافقت خود را با هر گویه، بر اساس رابطه‌ای که به طور معمول با فرزند خود دارند، در یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای مشخص کنند. گویه‌های ۱، ۲، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۷، ۱۸ به طور معکوس و سایر گویه‌ها به طور مستقیم نمره‌گذاری می‌شوند. حداقل نمره در این مقیاس ۱۸ و حداکثر آن ۹۰ است و هر چه نمره آزمودنی در این مقیاس بالاتر باشد، نشانگر استرس بیشتری است. بری و جونز (۱۹۹۵) اعتبار درونی و اعتبار آزمون - باز آزمون این مقیاس را به ترتیب ۰/۸۳ و ۰/۸۰ گزارش کردند. در نمونه ایرانی نیز (Mohtashami & et al (2013 پایایی این مقیاس را به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۴ و با استفاده از روش بازآزمایی به مدت ۴ هفته را ۰/۷۰ گزارش کرده‌اند.

ادامه دارد...

تهیه و تنظیم: فرزانه ناظمی
دکترای تخصصی روان‌شناسی کودکان استثنایی
مدرس دانشگاه و مشاور

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: پژوهش حاضر از نوع تحقیقات ترکیبی-اکتشافی به شمار می‌رود که ماهیت کیفی و کمی دارد. در پژوهش حاضر، ابتدا با استفاده از روش کیفی، بسته خودتنظیمی مادران تدوین شد. استخراج مؤلفه‌های خودتنظیمی با استفاده از روش تحلیل مضمون صورت گرفت و با توجه به روند تحلیل مضمون در ابتدا کدگذاری اولیه با توجه به روش کدگذاری فرایندی استفاده شد که روشی مناسب برای تحلیل مضمون به شمار می‌آید. سپس با مرور چندباره کدها، کدهای ایجادشده پالایش شد و سپس بر مبنای شباهت‌ها، تأکید و تکرار فراوان یا جدید بودن کدهای نهایی، مضامین تشکیل شدند. با توجه به مؤلفه‌های خودتنظیمی از بررسی کتب و مقالات تخصصی فارسی و انگلیسی در حوزه آموزش خودتنظیمی والدین در ۲۰ سال اخیر، بسته خودتنظیمی مادران تدوین شده است. شرح جلسات این بسته آموزشی در جدول ۱ آمده است. در مرحله تعیین روایی ابزار برای حیطه‌های مختلف، از دو روش روایی صوری و روایی محتوایی استفاده شد. در مرحله تعیین روایی صوری، نظرات متخصصان به صورت انجام تغییراتی اعم از تغییر سطح دشواری، کاهش عدم تناسب، رفع ابهام عبارات و نارسایی در معانی کلمات، رعایت دستور زبان، مناسب‌تر کردن کلمات و قراردادن سوالات در جای مناسب خود... در بسته آموزشی اعمال شد. در تعیین روایی محتوایی با شرکت ۹ نفر از صاحب‌نظران حوزه، شاخص‌های CVI و CVR محاسبه گردید. نسبت روایی محتوا (CVR) نشان داد که نمره تمامی آیت‌های ابزار مساوی یا بزرگتر از عدد جدول لاوشه (۰/۷۸) بوده و این مطلب حاکی از آن است که آیت‌های ضروری و مهم در این بسته به کار گرفته شده بودند. بر اساس نتایج شاخص روایی محتوا (CVI) نیز تمامی آیت‌ها نمره CVI بالاتر از ۰/۸۰ داشتند و لذا مناسب تشخیص داده شدند و مجدداً تغییری در تعداد آیت‌های بسته آموزشی صورت نگرفت. بنابراین فرضیه اول تأیید شد.

فعال و سازمان‌یافته است که طی آن افراد اهدافی را برای خود انتخاب می‌کنند سپس سعی می‌کنند تا شناخت، انگیزش و رفتار خود را تنظیم، مهار و نظارت نمایند (Nemati & Asadollahi, 2019). در راستای اثربخشی برنامه خودتنظیمی noroozi, Nazari, Rasouli, Davarnia, babaeigharmkhani (2015)) نشان دادند که زوج‌درمانی کوتاه‌مدت خودتنظیمی در بهبود استرس زناشویی زوجین موثر است. در مطالعه‌ای دیگر Efstratopoulou, Sofologi, Giannoglou, Bonti (2022) دریافتند که توسعه راهبردهایی برای بهبود مهارت‌های خودتنظیمی ممکن است به ویژه در کاهش استرس فرزندپروری برای خانواده‌هایی که کودکان مبتلا به ناتوانی‌های رشدی دارند، مهم باشد. همچنین Tsotsi, Broekman, Sim, (2019) (Shek, Tan, Chong & et al) نشان دادند مداخلاتی که شامل تقویت خودتنظیمی والدین می‌شود، ممکن است به کاهش استرس فرزندپروری منجر شود.

با توجه به ماهیت مزمن اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی، مشارکت فعال والدین کودکان مبتلا، برای هدایت موفقیت‌آمیز زندگی کودکان در حیطه‌های کارکردی گوناگون ضرورت دارد. برخلاف دیگر افراد، مادران نقشی پایدار و اساسی را در تصمیم‌گیری در مورد جریان ارزیابی اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی، کاربرد درمان‌های مختلف در موقعیت‌های متعددی که کودک در طول زمان در آن‌ها قرار می‌گیرد و حمایت از فرزندشان، در میان بسیاری از دیگر امور و عواملی که بخشی از فرزندپروری محسوب می‌شوند، بر عهده دارند. بر همین اساس است که حمایت موثر از مادران کودکان مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی برای این که بتوانند چالش‌های پیش روی فرزند خود را در روند رشد مدیریت کنند، یکی از نقش‌های اصلی و سرنوشت‌ساز متخصصین مختلف در این حوزه است. از این رو، اتخاذ دیدگاه‌های جدیدتر و مبتنی بر شواهد علمی نسبت به اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی و تدوین و به روزرسانی شیوه‌هایی کارآمدتر برای مدیریت رفتار کودکان مبتلا به این اختلال، ضرورتی بنیادی دارد و می‌تواند از هزینه‌های روانی و اقتصادی که اختلال مزبور بر فرد، خانواده و اجتماع تحمیل می‌کند، به نحو چشم‌گیری بکاهد. بر همین اساس پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتبارسنجی برنامه خودتنظیمی مادر و اثربخشی آن بر استرس فرزندپروری مادران دارای کودک مبتلا به اختلال نقص توجه / بیش‌فعالی انجام گرفت. بنابراین سؤال‌های پژوهش عبارت‌اند از:

سؤال اول، آیا برنامه خود تنظیمی مادر از روایی محتوایی مناسب برخوردار است؟ و سؤال دوم، آیا برنامه خود تنظیمی مادر بر استرس فرزندپروری مادران دارای کودکان مبتلا به اختلال نقص توجه - بیش‌فعالی اثربخش است؟

نقش روانشناسی کودکان در مراکز پیش از دبستان

مقدمه

رشد اجتماعی و عاطفی:

در مراکز پیش از دبستان، کودکان با همسالان خود تعامل می‌کنند. این تعاملات به آن‌ها کمک می‌کند تا مهارت‌های اجتماعی مانند همکاری، تقسیم کردن و حل تعارض را یاد بگیرند. مربیان با استفاده از تکنیک‌های روان‌شناسی می‌توانند به کودکان کمک کنند تا احساسات خود را شناسایی و بیان کنند و همچنین به درک احساسات دیگران بپردازند.

رشد شناختی:

مراکز پیش از دبستان محیطی را فراهم می‌کنند که در آن کودکان می‌توانند از طریق بازی و فعالیت‌های آموزشی،

روانشناسی کودکان در مراکز پیش از دبستان نقش بسیار حیاتی در رشد و توسعه آن‌ها دارد. این دوره حساس از زندگی، زمان شکل‌گیری شخصیت و مهارت‌های اجتماعی، عاطفی و شناختی کودکان است. در این مراکز، کودکان با محیط‌های جدید، همسالان و مربیان آشنا می‌شوند که این تجربیات می‌تواند تاثیر عمیقی بر روی رشد آن‌ها داشته باشد.

مربیان با استفاده از اصول روانشناسی می‌توانند به شناسایی نیازهای فردی هر کودک بپردازند و به آن‌ها کمک کنند تا مهارت‌های اجتماعی و عاطفی خود را تقویت کنند. همچنین، بازی و فعالیت‌های گروهی در این مراکز به کودکان کمک می‌کند تا مهارت‌های حل مسئله و همکاری

توسعه مهارت‌های زبانی:

در این مراکز، کودکان با زبان و گفتار در تعامل هستند. فعالیت‌هایی مانند خواندن کتاب، شعر خوانی و بازی‌های زبانی به آن‌ها کمک می‌کند تا دایره واژگان خود را گسترش دهند و مهارت‌های ارتباطی خود را تقویت کنند. روانشناسی زبان‌شناسی می‌تواند به مربیان کمک کند تا روش‌های موثری برای آموزش زبان به کودکان پیدا کنند.

ایجاد اعتماد به نفس:

مربیان با تشویق و حمایت از کودکان می‌توانند به آن‌ها کمک کنند تا اعتماد به نفس خود را تقویت کنند. این امر به ویژه در فعالیت‌های گروهی و بازی‌های تعاملی اهمیت

دارد. کودکان با موفقیت در انجام فعالیت‌ها و دریافت بازخورد مثبت، احساس ارزشمندی و خودباوری را تجربه می‌کنند.

شناسایی نیازهای ویژه:

روانشناسی به مربیان این امکان را می‌دهد که نیازهای ویژه کودکان را شناسایی کنند. این شامل شناسایی مشکلات یادگیری، اختلالات عاطفی یا اجتماعی و نیازهای خاص دیگر است. با شناسایی زودهنگام این نیازها، مربیان

مهارت‌های شناختی خود را تقویت کنند. بازی‌های آموزشی، داستان‌گویی و فعالیت‌های هنری به کودکان کمک می‌کند تا تفکر انتقادی و خلاقیت خود را پرورش دهند. روانشناسی به مربیان این امکان را می‌دهد که روش‌های آموزشی مناسب برای هر کودک را شناسایی کنند.

را یاد بگیرند. این تجربیات اولیه می‌تواند پایه‌گذار موفقیت‌های آینده آن‌ها در مدرسه و زندگی باشد. باتوجه به اهمیت این موضوع، در ادامه به بررسی جزئیات بیشتری درباره نقش روانشناسی در مراکز پیش از دبستان خواهیم پرداخت و به تاثیرات مثبت آن بر رشد و توسعه کودکان خواهیم پرداخت.

می‌توانند به خانواده‌ها کمک کنند تا منابع و حمایت‌های لازم را دریافت کنند.

محیط یادگیری مثبت:

ایجاد یک محیط یادگیری مثبت و حمایتی از اهمیت بالایی برخوردار است. روانشناسی به مربیان کمک می‌کند تا فضایی امن و دلپذیر برای کودکان فراهم کنند که در آن، آن‌ها احساس راحتی و آزادی برای یادگیری و ابراز خود داشته باشند.

بیابید به جنبه‌های بیشتری از نقش روانشناسی در مراکز پیش از دبستان بپردازیم و برخی از روش‌ها و تکنیک‌های خاصی که مربیان می‌توانند استفاده کنند را بررسی کنیم.

بازی درمانی:

بازی یکی از ابزارهای اصلی یادگیری در سنین پیش از

توجه به تنوع فرهنگی:

در مراکز پیش از دبستان، کودکان از فرهنگ‌ها و زمینه‌های مختلف اجتماعی می‌آیند. مربیان باید به تنوع فرهنگی توجه کنند و برنامه‌های آموزشی را به گونه‌ای طراحی کنند که شامل تجربیات و ارزش‌های مختلف باشد. این امر به کودکان کمک می‌کند تا احترام به تفاوت‌ها را یاد بگیرند و احساس تعلق به گروه را تجربه کنند.

آموزش مهارت‌های زندگی:

مربیان می‌توانند به کودکان مهارت‌های زندگی اساسی مانند خود مراقبتی، مسئولیت پذیری و مدیریت زمان را آموزش دهند. این مهارت‌ها به کودکان کمک می‌کند تا در زندگی روزمره خود مستقل تر شوند. به عنوان مثال، آموزش نحوه پوشیدن لباس، شستن دست‌ها و کمک به تمیز کردن

برنامه‌های آموزشی را بهبود بخشند و نیازهای خاص هر کودک را شناسایی کنند.

نتیجه‌گیری:

نقش روانشناسی در مراکز پیش از دبستان نه تنها بسیار گسترده و حیاتی است و به رشد و توسعه کودکان کمک می‌کند، بلکه به ایجاد یک محیط یادگیری مثبت و حمایتی نیز می‌انجامد. با استفاده از تکنیک‌ها و روش‌های روانشناسی، مربیان می‌توانند به کودکان کمک کنند تا مهارت‌های اجتماعی، عاطفی و شناختی خود را تقویت کنند و پایه گذار موفقیت‌های آینده آن‌ها در زندگی شوند. این علم به مربیان کمک می‌کند تا نیازهای فردی هر کودک را شناسایی کرده و به آن‌ها در رشد و توسعه مهارت‌های مختلف کمک کنند. این تجربیات اولیه می‌تواند تاثیر عمیقی بر روی موفقیت‌های آینده کودکان در مدرسه و زندگی داشته باشد.

منابع

کتاب تربیت فرزند از دکتر فرهنگ هلاکویی
کتاب آموزش و پرورش پیش دبستان از دکتر فرخنده مفیدی
کتاب روانشناسی کودکان پیش دبستانی از دکتر غلامرضا تبریزی

ایجاد ارتباط مثبت با خانواده‌ها:

روانشناسی به مربیان کمک می‌کند تا ارتباط موثری با خانواده‌ها برقرار کنند. این ارتباط می‌تواند شامل برگزاری جلسات مشاوره، کارگاه‌های آموزشی و تبادل اطلاعات درباره پیشرفت کودکان باشد. همکاری نزدیک با خانواده‌ها می‌تواند به ایجاد یک محیط حمایتی برای کودکان کمک کند و به آن‌ها احساس امنیت بیشتری بدهد.

ارزیابی و نظارت بر پیشرفت:

مربیان باید به طور مداوم پیشرفت کودکان را ارزیابی کنند. این ارزیابی می‌تواند شامل مشاهده رفتارها، ارزیابی مهارت‌های اجتماعی و عاطفی و بررسی پیشرفت‌های شناختی باشد. با استفاده از این اطلاعات، مربیان می‌توانند

دبستان است. بازی درمانی به مربیان این امکان را می‌دهد که از طریق بازی، احساسات و رفتارهای کودکان را شناسایی کنند. این روش به کودکان کمک می‌کند تا احساسات خود را بیان کنند و با چالش‌های عاطفی خود مقابله کنند. مربیان می‌توانند با استفاده از بازی‌های تخیلی، کودکان را تشویق کنند تا داستان‌های خود را بسازند و احساساتشان را به تصویر بکشند.

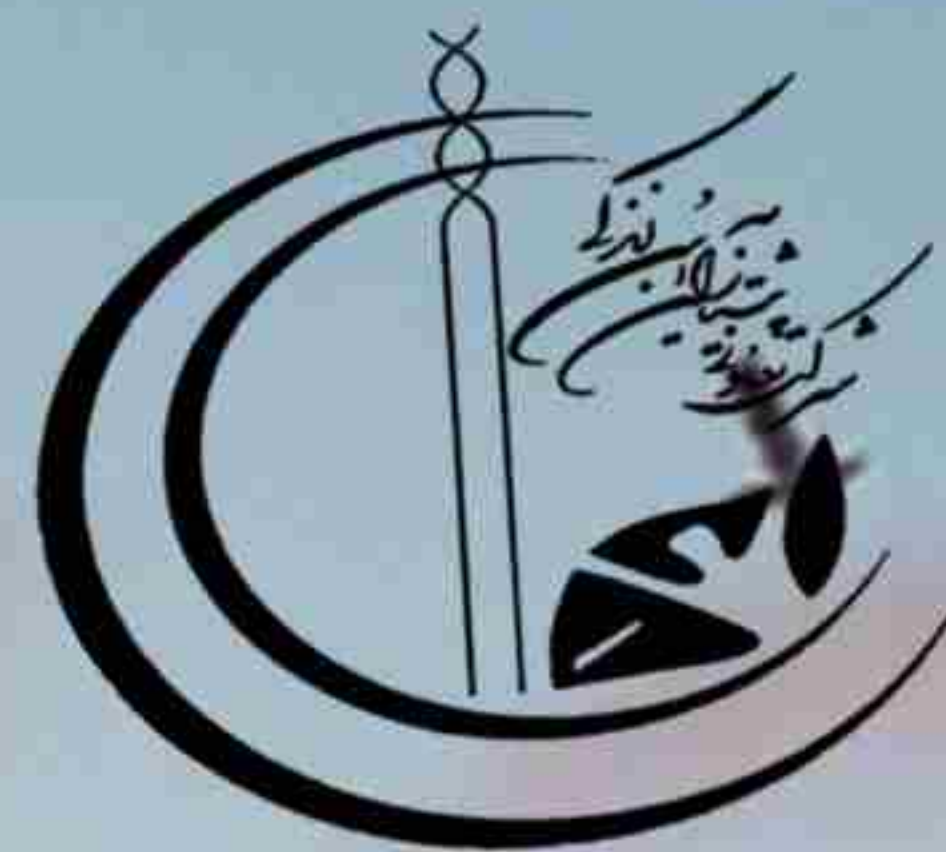
آموزش مهارت‌های حل مسئله:

مربیان می‌توانند با ارائه چالش‌های مناسب و فعالیت‌های گروهی، مهارت‌های حل مسئله را در کودکان تقویت کنند. این فعالیت‌ها می‌تواند شامل بازی‌های معما، ساخت و ساز با بلوک‌ها و فعالیت‌های هنری باشد. با تشویق کودکان به تفکر خلاق و همکاری با یکدیگر، آن‌ها می‌توانند مهارت‌های حل مسئله را یاد بگیرند.

تهیه و تنظیم: ماجده شبانیان
دانشجوی کارشناسی حرفه‌ای تربیت مربی
پیش از دبستان

آمین زندگی - شماره ۵۶
زمستان ۱۴۰۳

مرکز آموزش علمی کاربردی شرکت تعاونی پیشازان آیین زندگی
بلوار اشرفی اصفهانی، نرسیده به پل همت، خیابان قموشی (پارک) شهرک همای جنوبی
تلفن: ۰۲۱-۴۴۳۴۱۳۳۱